

Aan: de politieke vijfhoek (d.d. dinsdag 21 april 2020)

Onderwerp: Principe-besluit zekerstellen continuïteit OV

Besluit

Vanuit het Kabinet de intentie uitspreken om te komen tot:

- Een aanvullende regeling voor de OV-sector (NS, regionaal OV en Friese Waddenveren): zekerstellen van continuïteit op korte en langere termijn van het openbaar vervoer.

In communicatie:

- Het openbaar vervoer heeft nu al een belangrijke rol in vitaal proces. De vervoerders doen nu al een mega-inspanning om veilig OV te blijven aanbieden. Bij de versoepeling van de maatregelen zal de druk op het OV toenemen. Zaken waar we aan denken zijn: extra fysieke maatregelen om veiligheid te borgen, extra handhaving en keuzes wie wel en niet gebruik kan maken van het OV. Het Kabinet wil de continuïteit van het OV op korte en langere termijn zekerstellen. Nadere uitwerking wordt besproken met de OV-sector en decentrale overheden.
- Ten aanzien van het gebruik van het OV blijft de boodschap ook de komende periode: werk thuis, doe inkopen lokaal, ga lopend of pak zoveel mogelijk de fiets. Daarmee blijft het OV beschikbaar voor mensen in vitale beroepen.

ArgumentatieNoodzaak

1. [sterke daling reizigers door overheidsinterventie]
De OV-bedrijven in Nederland worden geconfronteerd met een sterke terugval van de reizigersinkomsten vanwege de overheidsmaatregelen tegen COVID-19 waarbij het advies is om alleen indien noodzakelijk met het openbaar vervoer te reizen.
2. [uitvoeren publieke taak in vitaal proces]
Het Kabinet heeft aangegeven dat het OV moet blijven doorgaan om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld de verpleger in het ziekenhuis kan komen of de leraar op school. De kosten lopen daarom grotendeels door. Daarbij wordt het OV gevraagd om op te schalen om opening van de economie mogelijk te maken, wat betekent dat i.p.v. kostenbesparingen (minder inzet materieel) de komende tijd extra kosten voor bijv. handhaving aan de orde zijn. De huidige regelingen voorzien niet in de taak die vanuit het Kabinet aan het OV is opgelegd.

Waarom nu?

3. [acute zorgen continuïteit]
De maatregelen vanuit de overheid leiden tot een situatie waarbij er acute zorgen zijn over de continuïteit op de korte en langere termijn. Op korte termijn zullen bedrijven – zonder steun – verder moeten snijden in het aanbod (contraproductief voor de drukte in het resterende OV). Een noodplan 2.0 is naar verwachting pas richting juni beschikbaar. Ultimo kan dit leiden tot een situatie waarbij geheel geen OV meer kan worden aangeboden (allereerst in mindere drukke gebieden, waar OV normaliter al alleen met subsidie vanuit de overheid mogelijk is). Als we niet steunen hebben we daarmee dus een risico dat de Waddenveren onbereikbaar worden, OV-bedrijven uit Nederland vertrekken en/of personeel op non-actief gezet wordt.
4. [rol in 1,5m samenleving]
Het Kabinet heeft opdracht gegeven om de mogelijkheden voor het weer opstarten van de economie te bekijken. Bij een eventuele versoepeling van de maatregelen heeft het OV een sleutelpositie. De bedrijven moeten zich voorbereiden op de 1,5m samenleving. Zij verwachten hierbij ook perspectief om bij het uitvoeren van deze publieke taak te worden ondersteund vanuit de overheid, temeer omdat in de 1,5m-samenleving het OV voor een langere periode zal moeten rijden o.b.v. maximaal 25% van het reguliere aantal reizigers.

Waarom in deze vorm?

5. [geen winst, geen dividend, geen bonussen – open boeken]
Uitwerking geschiedt in overleg met partijen. De aanvullende regeling moet een prikkel bevatten voor de OV-bedrijven en decentrale overheden om ook een fair share te dragen van de lagere inkomsten. De regeling moet flexibel zijn om in te spelen op veranderende omstandigheden (zoals extra reizigers of meer maatregelen). Daarbij is een aandachtspunt dat de financiële spelregels voor decentrale overheden anders zijn dan voor de Rijksoverheid.
6. [aansluiting bij generieke regelingen]
Het voorstel is om zo veel mogelijk aan te sluiten bij generieke regelingen zoals de NOW. Dit gaat bijvoorbeeld over de termijn waarvoor de aanvullende steun geldt. Nu eerst voor 3 maanden.

Ontwerpprincipes aanvullende regeling OV

Bij inrichting van een aanvullende regeling gelden een aantal ontwerpprincipes:

- Er worden vanuit het Rijk geen winsten, bonussen of dividend gecompenseerd. De gemiddelde winstmarge van OV-bedrijven ligt in normale situatie met economische groei tussen de 5-15% (groe inschatting). Naast mogelijke kostenbesparingen is dit dus een terecht deel dat bij de vervoersbedrijven kan worden neergelegd. Op langere termijn worden echter ook hogere kosten verwacht o.a. om de 1,5m samenleving te kunnen uitvoeren en naleven.
- Compensatie alleen met open boeken. Gebruik maken van een eenvoudig en navolgbare grondslag. Zoveel als mogelijk aansluiten bij andere generieke regelingen.
- Uitgangspunt is dat de bijdrage OV studentenkaart bijdragen worden doorbetaald, de provincies en gemeenten ook hun bijdragen conform pre corona situatie blijven betalen.
- Alle partijen dragen een deel van de problematiek: vervoerders, concessieverleners en Rijksoverheid. Hiermee blijft een prikkel bij partijen (bedrijven en decentrale overheden) om het OV efficiënt uit te voeren en waar mogelijk kostenreducties aan te brengen.

Voor het bepalen van de hoogte van de aanvullende regeling (het aandeel Rijk) betekent dit:

- OV-bedrijven berekenen hun inkomstenderving ten opzichte van voorgaande periode (kwartaal of jaar 2019).
- OV-bedrijven maken gebruik van NOW-regeling.
- De decentrale overheden gaan voor het regionaal OV akkoord om hun verwachte bijdrage 2020 normaal gestand te doen (zonder dat prestatie vanuit concessie wordt geleverd).
- De bijdrage voor OV-studentenkaart loopt door.
- Het bedrag onder de streep is de restopgave.
- De restopgave wordt verdeeld over partijen o.b.v. fair share. Dit gaat over draagkracht bij de sector, verantwoordelijkheden decentrale overheden en kan naar gelang duur en mate van de overheidsinterventie worden aangepast.

Nadere uitwerking regeling

De reizigersinkomsten in het OV vallen - vanwege de overheidsinterventie - zo'n € (10)(2b) (10)(2b) per maand lager uit. Vanuit de steun vanuit de NOW-regeling worden de OV-bedrijven voor zo'n € (10)(2b) (10)(2b) per maand gecompenseerd. Er resteert hiermee echter nog steeds een gat van zo'n € (10)(2b) (10)(2b) per maand wat de continuïteit van het OV in gevaar brengt en daarnaast niet aansluit bij de vraag vanuit het Kabinet dat OV moet worden aangeboden. De aanvullende regeling gaat er vanuit dat zowel vervoersbedrijven, concessieverleners (decentrale overheden voor het regionaal OV) als het Kabinet een deel van het tekort zal dragen. De verwachting is dat vanuit het Kabinet zo'n € (10)(2b) (10)(2b) per maand extra nodig is (generale middelen). Dit bedrag betreft een eerste inschatting voor de aankomende drie maanden.

20 april 2020